

Hussel Michelangelo en Van Eyck dooreen en je krijgt Pourbus: de Vlaams-Italiaanse connectie in persoon. Ga hem zien. ****

Portret van een jonge vrouw van Pieter Pourbus.

Privécollectie Brussel

Die Italiaanse invloed zie je goed in Pourbus' haarscherpe portretten van Brugse burgers.

STEFAN KUIPER

Valt er nog wat moois te ontdekken in de vaste collectie schilderkunst van Museum Gouda? Jawel, maar de spoeling is dun. Bolschuttersstuk van de Goudse krijgsraad, een strand met parasol van Arntzenius, twee lezende meisjes door diezelfde Arntzenius en een anatomisch ondoorgroendelijke engel van Redon - tot zover de omreiskunst, aldaar. Wie teruggaat, doet dat voor een spraakmakende expositie. Pieter Pourbus: Meester-schilder uit Gouda is er zo een.

Die ondertitel is een fijn staaltje marketing. Waarheidsgetrouwer was geweest: Pourbus: Meester-schilder uit Brugge. Pourbus werd weliswaar geboren in Gouda en ontving in latere jaren een opdracht uit die stad, maar het was het 'Athene van het Noorden' (Erasmus) waar hij een atelier runde, gildelid was, een gezin stichtte en stierf. Tegen de tijd dat Pourbus zich er in 1543 vestigde,

verkeerde de stad in haar nabloeit. Brugge kon bogen op 'schoone plaetsen' en 'vrouwpersoonen', maar was als havenplaats voorbijgestreefd door Antwerpen. Er was een gebrek aan echt goede schilders. Pourbus sprong in dat gat.

Kunstenaarsbiograaf Karel van Mander, balling in Brugge op de vlucht voor de Spaanse furie, noemt de kunstenaar 'eenige der besondereste', een opinie die indertijd breed werd gedeeld. Pourbus' clientèle reikte ver, tot op de Canarische eilanden. Hij was een gedreven en ook meeslepende schilder, trefzeker portrettist en slimme regisseur van Bijbelscènes, met een gladde, gedetailleerde en hartstochtelijke stijl waarin de Noordelijke en Zuidelijke traditie elkaar ontmoetten. Hij belichaamde de Vlaams-Italiaanse connectie. Hussel Michelangelo en Van Eyck dooreen en je krijgt hem.

Die Italiaanse invloed zie je goed in Pourbus' haarscherpe portretten van voorname Brugse burgers, zoals daar bijvoorbeeld waren Jan van Eyewerve en zijn Jacquemyne Buuck. Hun kleding is zwart. Hun kragen zijn hoog. Hun houding: stijfjes. Ze zijn als sluimerende vulkanen, met hun onpeilbare blikken en voorbeeldig gereserveerde voorkomen. Wie eenmaal begonnen is ze te bekijken, durft zijn ogen niet meer van ze los te maken.

Wat ook Italiaans aandoet, is een historiestuk als De Annunciatie (uit de eigen collectie). Pourbus schilderde het moment waarop de engel zijn intrede doet. Dat deed hij naar goed Italiaans gebruik: met een perspectivisch correct tegelvloertje en gewaden die lijken te rimpelen in een buiten beeld staande windmachine. Alles hier is ruimte en helderheid en zoals wel vaker, de figuren lijden daar enigszins onder. Ze hebben iets

kunstmatigs. Maria's houding is al wat geforceerd (meer: Tada, ik heb een taart gebakken! dan: Help, wat gebeurt me nu!) en Gabriël staat er helemaal vreemd bij. Met zijn haaks op de vloer geplaatste rechtersvoet en stijve bovenlichaam lijkt hij niet voor- maar achteruit te bewegen, als was hij de eerste moonwalkende engel. Evengoed: gaat dat vooral zien.

Pieter Pourbus, Meesterschilder uit Gouda

Beeldende kunst

Museum Gouda, t/m 17/6.